

MOEITE MET DE 3F-TAALEIS? HET INSTELLINGSEXAMEN KAN UITKOMST GEVEN

Frida Noordzij

Een derde tot de helft van de mbo niveau 3-studenten die wordt opgeleid tot pedagogisch medewerker, heeft moeite met het halen van de taaltoets 3F. Vooral het centrale lees- en luisterexamen blijkt een heikel punt. Het instellingsexamen, dat veel meer is afgestemd op de student, moet uitkomst geven. 'Als je een goed examen maakt, dan halen studenten het wel.'

MangoStar_Studio / Getty Images / iStock

Het is een struikelblok: de relatief [hoge 3F-taaleis](#) die een vereiste is voor mbo niveau 3-studenten die een opleiding volgen tot pedagogisch medewerker in de kinderopvang. Pedagogisch professionals die werken in de voorschoolse educatie (VE) moeten sinds enkele jaren al voldoen aan

taalniveau 3F, maar per 1 januari 2025 geldt deze taaleis ook voor pedagogisch professionals in de dagopvang, de peuteropvang en de buitenschoolse opvang. Studenten die de opleiding pedagogisch medewerker volgen, moeten sinds dit jaar al voldoen aan deze eis. Daarbij gaat het om de mondelinge vaardigheden: spreken, gesprekken voeren en luisteren.

'TAALEIS DREIGT NIEUWE GENERATIE WERKNEMERS DE DAS OM TE DOEN'

En daar gaat het meer dan eens mis. Uit [onderzoek door Pointer](#) blijkt dat een derde tot de helft van de studenten moeite heeft om de taaltoets te halen. 'Deze taaleis dreigt een nieuwe generatie werknemers voor de kinderopvang de das om te doen. Ondertussen moeten kinderopvangorganisaties vrijwel dagelijks groepen sluiten vanwege een tekort aan personeel', schrijft Pointer in het artikel. Roc-docenten zeggen in datzelfde artikel dat de taaltoets zijn doel voorbij schiet en dat de lat te hoog ligt.

INSTELLINGSEXAMEN

Interessant is de gezamenlijke reactie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, onderaan het artikel. Daarin staat het volgende:

"HET KABINET ERKENT DAT ER STUDENTEN ZIJN DIE ONDERDELEN VAN DE BENODIGDE EXAMENS OM TE KUNNEN WERKEN IN DE KINDEROPVANG NIET HALEN. DAAROM IS ER **een speciaal 'instellingsexamen luisteren' ontwikkeld** VOOR MBO-3 STUDENTEN VOOR WIE HET CENTRALE EXAMEN LEZEN (EN LUISTEREN, RED.) EEN TE GROTE DREMPEL VORMT. HIERMEE VERWACHTEN DE MINISTERS VAN SZW EN OCW TEGEMOET TE KOMEN AAN HET DOOR JULLIE AANGEDRAGEN PROBLEEM."

Netty van der Veen

Wat houdt zo'n instellingsexamen precies in? Wij vragen het aan Netty van der Veen, onderwijskundige en directeur van Mister Dutch. Mister Dutch is gecertificeerd examenleverancier van taaltoetsen, taalexamens en taaltrainingen, waaronder ook instellingsexamens op maat voor mbo-studenten die de opleiding volgen tot pedagogisch medewerker.

Netty: 'Het lees- en luisterexamen dat Pointer aanhaalt is een centraal examen, dat geldt voor het hele middelbaar beroepsonderwijs. Dat zorgt voor problemen bij veel opleidingen, omdat studenten voor een algemeen examen dat niet aansluit bij hun opleiding of interesses, moeten slagen. Voor mbo-studenten pedagogisch medewerker komt daar nog eens bij dat deze taaleis eigenlijk alleen voor niveau 4 geldt, en niet voor niveau 3. Maar met de Wet IKK is besloten dat alle kinderopvangmedewerkers minimaal taalniveau 3F voor de mondelinge vaardigheden moeten beheersen. Dus ook de mbo niveau 3-studenten die een opleiding tot pedagogisch medewerker volgen, moeten eraan geloven.'

'ONMENSELIJK'

Wanneer deze studenten – aan wie al strengere eisen worden gesteld in de opleiding – dan ook nog eens een twee uur durend lees- en luisterexamen krijgen over vrij abstracte onderwerpen, gaat het bij een deel mis. Netty noemt het 'haast onmenselijk' om deze studenten zo te toetsen. 'Studenten zitten twee uur achter een computer en moeten de aandacht er volledig bijhouden, terwijl er over onderwerpen wordt gesproken die niets met hun vakgebied te maken hebben. Probeer dat maar eens, ik denk dat we daar allemaal moeite mee zouden hebben.'

EIGEN EXAMEN ONTWIKKELEN

Gelukkig kan het ook anders. De overheid heeft, op aanraden van de MBO Raad, het mogelijk gemaakt dat roc's nu zelf een examen mogen ontwikkelen, dat aansluit bij het vakgebied van de studenten: het zogeheten instellingsexamen. Zoals gezegd mogen ROC's zo'n examen zelf ontwerpen, maar dat moet wel aan allerlei eisen voldoen voordat het officieel wordt erkend als examen. Netty: 'Dat is een flinke klus, zeker als je dat als onderwijsinstelling voor verschillende opleidingsrichtingen moet doen. Meestal kopen roc's zo'n instellingsexamen in bij de instellingen in Nederland die gecertificeerd zijn om deze examens te mogen ontwikkelen, zoals Mister Dutch.'

BEROEPSGERICHT

En dat blijkt succesvol, mits er gebruik van wordt gemaakt, legt Netty uit. 'Wij hebben een beroepsgericht instellingsexamen Nederlands Luisteren 3F – maar ook Lezen 3F – gemaakt, dat volledig gericht is op het werken in de kinderopvang. Het bestaat uit onderwerpen die de student kent uit de opleiding of stage en die zijn interesse wekken. Dit examen duurt zo'n 45 minuten. De luisterfragmenten staan op tablets en de student beluistert de fragmenten met een koptelefoon. Daarnaast krijgt de student een boekje met daarin de vragen. Zo horen ze het fragment én lezen ze de vragen op papier, wat ervoor zorgt dat ze zich beter kunnen concentreren.'

WAT VINDEN STUDENTEN?

Sinds het voorjaar van 2022 neemt Mister Dutch deze examens af en vraagt aan studenten hoe zij het instellingsexamen ervaren. Wat vinden zij van het examen Luisteren 3F? Studenten zeggen in een enquête onder meer dit over het examen:

- DE GELUIDSFRAGMENTEN ZIJN HEEL GOED TE VERSTAAN EN ER WORDT NIET TE SNEL GEPRAAT. DIT IS ERG FIJN OM TE VOLGEN. OOK DE VRAGEN ZIJN GOED TE DOEN
- IK VIND DAT DIT EEN VERPLICHT EXAMEN MOET WORDEN. HET IS HEEL FIJN DAT DIT BEROEPSGERICHT IS.
- DE LUISTERFRAGMENTEN WAREN EINDELIJK IETS WAT ME MEER INTERESSEERT. DUS MIJN AANDACHT ZAT ER GOED BIJ. HET IS EEN STUK MAKKELIJKER DAN HET CENTRAAL EXAMEN. DIT IS FIJN VOOR JE ZELFVERTROUWEN. HET IS BETER TE BEGRIJPEN

- IK VOND HET PASSEND BIJ ONZE STUDIE. HET WAS TE BEGRIJPEN EN LEERZAAM. INTERESSANT OM NAAR TE LUISTEREN. DAT MAAKT HET AANTREKKELIJK
- IK VOND HET EXAMEN GOED GEMAAKT. HET WAS SUPER DUIDELIJK. HEEL ERG FIJN VOOR IEMAND MET DYSLEXIE

Bijna alle studenten vonden daarnaast dat 45 minuten voldoende tijd is om het examen te maken. Een paar studenten geven aan dat het examen wel 60 minuten mag duren.

‘ALS HET EXAMEN GOED IS, HALEN STUDENTEN HET’

‘Onze ervaring is: als je een goed examen maakt, dan halen studenten het gewoon’, vertelt Netty. ‘Maar heel veel examens zitten niet goed in elkaar, zijn vaag, onduidelijk en moeilijk te volgen. Zorg voor een glashelder, behapbaar examen, op maat gemaakt voor de student. Het is bijvoorbeeld ook mogelijk om een student die dat nodig heeft, extra tijd te geven voor het maken van de vragen, of de vragen in extra grote letters af te drukken.’

TAALEIS AFSCHAFFEN IS NIET DE OPLOSSING

De taaleis afschaffen is niet de oplossing, denkt Netty. ‘Die eis is er niet voor niets. Prof. Dr. Folkert Kuiken presenteerde al ruim tien jaar geleden zijn [onderzoek naar de taalvaardigheid van pedagogisch medewerkers](#). Meer dan de helft voldeed toen niet aan de minimumnorm. Er moest iets gebeuren en het is goed dat daar aandacht voor is. Maar richt examens dan wel zo in dat het de studenten aanspreekt, dat het gaat over hun vak. En als er dan studenten zijn die ondanks het instellingsexamen toch blijven zakken, is het voor hen de vraag of deze opleiding wel bij hen past. Want een bepaalde basis is nodig om straks ook mee te komen in het werkveld, met bijvoorbeeld de overdrachten naar ouders toe en de trainingen voor deskundigheidsbevordering.’